

Hyvinvointialuejohtajan talousarvioesitys 2024 ja taloussuunnitelma 2025-2026

Sisällys

- Yleiskatsaus hyvinvointialueen vuoteen 2024
- Hyvinvointialueen talouden kokonaiskuva
- Toimialojen katsaukset
- Toiminta- ja taloussuunnitelman kokonaisuus
- Talousarvion käsittely päätöksenteossa

Yleiskatsaus hyvinvointialueen vuoteen 2024

Hyvinvointialuejohtajan katsaus

- **Toiminta yhtenäisenä laajana organisaationa on saatu käynnistymään.** Järjestämisen linjausten ja palvelutasopäätösten myötä aletaan toteuttaa strategian toimeenpano-ohjelmaa. Talousarvio antaa toiminnallistamiselle taloudelliset reunaehdot.
- **Hyvinvointialueen organisaation toimintaa tullaan arvioimaan tulevan talousarviovuoden aikana alkuvaiheen kokemusten pohjalta.** Mahdolliset muutostarpeet tulevalle valtuustokaudelle toteutetaan hallintosäätöön syksyllä 2024. Huomioitavana ovat myös **YTA-alueyhteistyön** mahdollisuudet.
- Suurimmat haasteet liittyvät toiminnan rahoitukseen ja henkilöstön saatavuuteen.
- Vuoden 2023 alijäämäennuste on huomattava. Haasteellinen taloudellinen tilanne vaatii sekä merkittävää toiminnan uudistumista että nopeita talouden sopeuttamistoimia. **Nopeat päätökset varmistavat, että alijäämä katetaan säädetyssä ajassa ja että hyvinvointialueen ohjaus pysyy omissa käsissämme.** Uudet työskentely- ja toimintatavat sekä palveluiden järjestämisen linjaukset ovat keskiössä.
- Talousarviossa suunniteltujen toimenpiteiden henkilöstövaikutuksia käsitellään parhaillaan yhteistoimintaneuvotteluissa. Merkittävimmät vaikutukset kohdistuvat konsernipalvelujen toimialaan.
- **Kestävä talous on meidän kaikkien vastuulla.** Asenne ja kyky tehdä päätöksiä ratkaisevat onnistumisen. Keskeistä uudistumisessa ovat **myönteinen asenne ja hyvä työilmapiiri.**

Sujuvan ja turvallisen siirtymän jälkeen kohti vakiinnuttamisen ja toiminnan uudistumisen aikaa

Hyvinvointialueen keskeinen tehtävä on keskisuomalaisten hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistäminen yhteistyössä kuntien, järjestöjen, yritysten ja muiden toimijoiden kanssa.

Vuosi 2023

Sujuvan ja turvallisen siirtymän aika

- Toiminta noin 273 000 keskisuomalaisen asukkaan sosiaali-, terveys- ja pelastustoimen palveluiden järjestäjänä käynnistyi.
- Suomen historian merkittävimässä hallinnollisessa uudistuksessa noin 11 500 työntekijää siirtyi hyvinvointialueelle 26 eri organisaatiosta.
- Keski-Suomen hyvinvointialueesta muodostui Keski-Suomen suurin työnantaja 1.1.2023.
- Sujuva ja turvallinen siirtymä toteutui pääosin hyvin asukkaille, asiakkaille ja potilaille, henkilöstölle ja muille sidosryhmille.

Vuosi 2024

Toiminnan vakiinnuttamisen ja uudistumisen aika

- Sosiaali- ja terveystoimien järjestämisen linjausten ja pelastustoimen ja ensihoidon palvelutasopäätösten myötä aloitetaan strategian toimeenpano-ohjelman toteuttaminen.
- Organisaatorakenteen ja johtamisjärjestelmän toimivuutta arvioidaan ja mahdolliset muutostarpeet tulevalle valtuustokaudelle toteutetaan hallintosääntöön syksyllä 2024.
- Itäinen alueyhteistyö (YTA) käynnistyy.
- Vuosi 2024 tulee olemaan myös uudistumisen ja kehittymisen aikaa, johon talouden raamit antavat reunaehdot.

Vuodet 2025-2026

Toiminnan uudistumisen aika

- Strategian toimeenpano-ohjelman toteuttaminen.
- Aluevaltuusto kausi vaihtuu keväällä 2025.
- Vuoden 2025 talouden ennakoitaan olevan positiivinen.
- Talous pyritään tasapainottamaan vuoden 2026 loppuun mennessä.

Hyvinvointialueen talouden kokonaiskuva

Hyvinvointialueen vuoden 2023 talous on jäämässä alijäämäiseksi ja rahoitusvaje jatkuu vuonna 2024

- Tämänhetkinen arvio hyvinvointialueen vuoden 2023 alijäämästä on noin 94 miljoonaa euroa. **Keskeisin syy syntyvään alijäämään on nykyisessä rahoitusmallissa, joka ei riittävästi huomioi vuoden vaihteessa hyvinvointialueiden järjestämistä vastaavalle siirtyneen toiminnan tosiasiallista kustannustasoa eikä jo vuoden 2023 aikana tapahtunutta nopeaa kustannustason nousua.** Rahoitusmallista johtuva rahoituksen vaje on yli 80 M€. Kustannustason nousun taustalla ovat valtakunnallinen sosiaali- ja terveysalan palkkaratkaisu, ostopalveluiden hintojen, tilavuokrien sekä korkojen nousu ja inflaatio.
- **Hyvinvointialueiden rahoitusmalli on jälkijättöinen.** Vuoden 2023 rahoitus on pohjana vuoden 2024 rahoituksen laskennassa, joten vastaava vaje on myös vuoden 2024 rahoituksessa. Kustannusten nousua vastaava tarkistus tehdään ensimmäisen kerran vasta vuoden 2025 rahoitukseen, siihen saakka rahoituksen taso on alimitoitettu suhteessa lakisääteisten palveluiden todellisiin kustannuksiin.
- **Hyvinvointialueiden toimintaa haastaa lainsäädännöllisten velvoitteiden ja rahoituksen riittävyyden epätasapaino.** Hyvinvointialueen tulee huolehtia lakisääteisistä palveluista ja perusoikeuksista samaan aikaan kun rahoitusjärjestelmä on alimitoitettu, toimintaa vaikeuttaa mittava henkilöstöpula ja ikääntyvän väestön myötä palvelutarve kasvaa. Myös talouden toimintaympäristö jatkuu epävakaana: maailmantilanne, inflaatio ja korot ja edelleen jatkuvat työvoiman saatavuuden haasteet tuovat epävarmuutta talouden näkymään.

Talouden tasapainottamissuunnitelma

- Aluehallituksen kesäkuussa antamassa talousarvion suunnitteluohjeessa vuoden 2024 tulostavoite oli +5 M€. Talouden tilannekuva on oleellisesti muuttunut kesäkuiseen tilanteen verrattuna. Lainsäädäntö ja sitovat sopimukset huomioiden ei ole realistista päästä ylijäämäiseen tulokseen kansalaisten perusoikeudet turvaten vielä vuonna 2024 johtuen siitä, että rahoituksen tarkistus suhteessa todellisiin kustannuksiin tehdään vasta vuodelle 2025.
- Vuoden 2024 talousarviosta esitetään -50,4 M€ alijäämäistä. Rahoitusvajeen ollessa yli 80 M€ edellyttää esitetty taso mittavasta alijäämästä huolimatta merkittävää talouden sopeuttamista jo vuonna 2024.
- Lisäksi vuodelta 2023 kertyvä talouden alijäämä tulee lainsäädännön mukaan kattaa vuoden 2026 loppuun mennessä
- **Pyrimme vastaamaan talouden tasapainottamiseen toimenpidekokonaisuudella, joka koostuu seuraavista toimenpiteistä**
 - 1) Aluevaltuuston toukokuussa 2023 hyväksymän tuottavuusohjelman mukaiset toimenpiteet
 - 2) Vuoden 2024 talousarviovalmistelun yhteydessä suunnitellut muut talouden tasapainottamistoimenpiteet vuosille 2024-2026
 - 3) Hyvinvointialueen yleiset toimenpiteet ja välittömästi toteutettavat lyhyen aikavälin säästö-/sopeuttamistoimenpiteet, joiden toteutus on aloitettu jo 2023
 - 4) Edunvalvonta hyvinvointialueiden rahoitusmalliin ja lainsäädännön velvoitteisiin vaikuttamiseksi

Talouden tasapainottamistoimenpiteet vuonna 2024 47,9 M€

Syksyn 2023 säästö- ja sopeuttamistoimenpiteet

- Tiukennetut käytännöt mm. hankintoihin, rekrytointeihin, matkustamiseen ja tilaisuuksiin liittyen

Tuottavuusohjelman mukaiset toimenpiteet

19,1 M€

- Palvelukanavien ja palveluverkoston tavoitteellinen uudistaminen
- Ikääntyneiden palvelurakenteen muutoksen tuen vahvistaminen
- Henkilöstön pitovoimatekijöiden kokonaisvaltainen uudistaminen, henkilöstöohjelma
- Hankintojen ja ostojen strateginen hyödyntäminen
- Tietohallinnon uudistaminen ja tiedolla johtamisen vahvistaminen

Muut talouden sopeuttamistoimenpiteet

28,8 M€

Vaikutukset talouteen pääasiassa 2025 ->

- Hallinnon prosessien tehostaminen
- Tukipalvelujen prosessien tehostaminen ja palvelutuotannon uudelleenjärjestelyt, palvelun laajuuden / palvelutason tarkistaminen
- Ostopalveluiden ja palvelusetelien käytön vähentäminen
- Hankintojen ja sopimusten vähentäminen, ostojen yhtenäistäminen ja keskittäminen
- Tilankäytön tehostaminen ja vajaakäyttöasteen vähentäminen
- Henkilöstömenoihin vaikuttaminen
- Tarvikekäytön ja hävikin vähentäminen
- Kehittämistoimenpiteiden uudelleenaikataulus
- Tiukennetut käytännöt hankintoihin, rekrytointeihin, matkustamiseen ja tilaisuuksiin
- Kokonaistyöajassa olevien viranhaltijoiden kokouspalkkioista luopuminen
- Johtamisjärjestelmän ja organisaatorakenteen kokonaisarviointi vuoden 2024 aikana
- Palveluverkkosuunnitelma laaditaan ja tuodaan päätöksentekoon kevään 2024 aikana
- Paikallisten sopimusten uudelleen neuvottelu niiden päättyessä
- Tukipalveluiden kustannusten kohdentaminen palveluille ja sisäisen laskennan kehittäminen (tavoitteena ohjausvaikutuksen ja kustannustehokkuuden parantaminen)
- Hyvinvointialueen omistamien yhtiöiden osinkojen tulouttamisen mahdollisuus selvitetään ja tarvittaessa ohjeistetaan yhtiökokousedustajia yhtiökokouksiin asiaan liittyen.

Sopeuttamista toiminnan uudistamisen kautta

- **Hyvinvointialueen kuluvan vuoden talousarvio valmisteltiin pitkälti kunnilta ja kuntayhtymiltä saatujen tietojen varassa.** Kuluvan vuoden aikana on saatu toteumatietoa hyvinvointialueelle siirtyneen toiminnan todellisista kustannuksista ja niiden kehityksestä ja talouden tilannekuva on sen myötä tarkentunut.
- Tämän vuoden tapaan ensi vuosi on hyvinvointialueelle taloudellisesti vaikea johtuen erityisesti hyvinvointialueiden rahoitusmallista. **Tuottavuusohjelman toimenpiteiden ja muiden talouden sopeuttamistoimenpiteiden** avulla tavoitellaan merkittävää tulosparannusta, vaikka vuodesta tuleekin alijäämäinen.
- Sopeuttamistoimenpiteet ja talouden tasapainottamisohjelman toteuttaminen **jatkuu vuosina 2025 ja 2026**, jolloin myös rahoitusmalliin sisältyvä toteutuneen kustannustason jälkikäteistarkistus korjaa rahoituksen tasoa oikeammaksi suhteessa siirtyneen toiminnan kustannuksiin. Tehtävien sopeuttamistoimenpiteiden ja rahoituksen jälkikäteistarkastuksen myötä näkymä on, että hyvinvointialueen talous olisi ylijäämäinen jo vuonna 2025.
- **Hyvinvointialueen tavoitteena on tasapainottaa talous suunnitelmallisesti ja hallitusti vuoden 2026 loppuun mennessä.** Tämä edellyttää määrätietoista tuottavuusohjelman ja talouden sopeuttamistoimenpiteiden toteuttamista. Toimenpiteet on kuitenkin suunniteltu siten, että ne eivät romuta hyvinvointialueen palvelujärjestelmää vaan sopeuttamista pyritään tekemään erityisesti toimintatapojen uudistamisen ja suunnitelmallisen kehittämistyön ja palvelurakenteen muutoksen kautta.

Tilannekuva on samankaltainen myös muilla hyvinvointialueilla

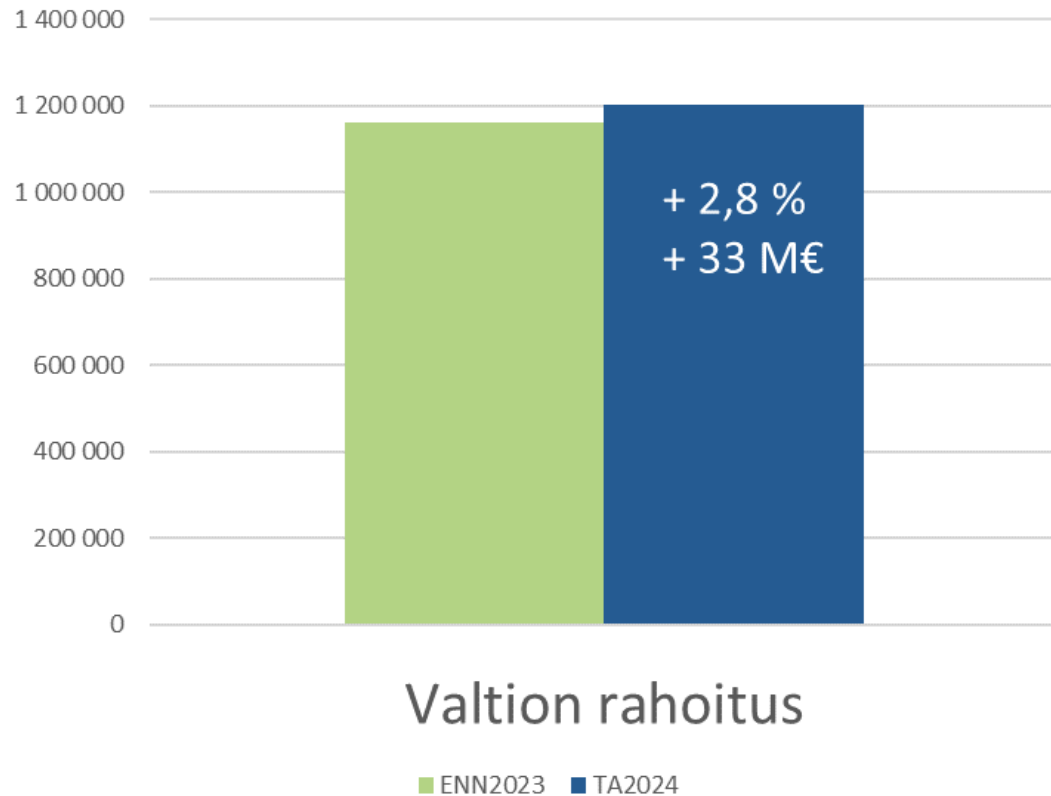
- Tilanne näyttää samankaltaiselta myös muilla hyvinvointialueilla.
- Kaikki hyvinvointialueet arvioivat vuoden 2023 tuloksen olevan alijäämäinen ja tulosennusteet ovat pääosin heikentyneet keväästä.
- Useat alueet ovat ilmoittaneet toteuttavansa talouden sopeutusohjelmia tai yhteistoimintamenettelyjä talouden tasapainottamiseksi.
- Pääosa hyvinvointialueista aikoo laatia myös vuodelle 2024 alijäämäisen talousarvion.
- Hyvinvointialueiden palvelutarpeeseen perustuvalla valtion rahoituksella on vaikeaa kattaa ensimmäisenä toimintavuotena syntyviä alijäämiä, mikäli nykyiset lait ja velvoitteet pidetään voimassa.

Talousarvio 2024 ja suunnitelmavuodet 2025 - 2026

Tilin nimi	TA/M	Talousarvio	Poikkeama		TS	TS
	2023		2024	€	%	2025
TOIMINTATUOTOT	182 240	181 151	-1 089	-0,6%	186 375	191 675
Myyntituotot/Liikevaihto	57 392	52 548	-4 843	-8,6%	54 080	55 634
Maksutuotot	77 988	85 656	7 668	8,9%	88 153	90 686
Tuet ja avustukset	36 359	28 205	-8 154	-24,6%	29 027	29 862
Muut toimintatuotot	10 502	14 742	4 240	32,8%	15 115	15 493
TOIMINTAKULUT	1 386 945	1 376 959	-9 986	-0,7%	1 369 970	1 353 803
Henkilöstökulut	630 070	652 491	22 420	3,6%	683 884	707 478
Palvelujen ostot	545 562	515 883	-29 678	-5,4%	471 420	425 490
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	95 547	89 844	-5 703	-5,8%	92 463	95 120
Avustukset	31 785	34 225	2 440	8,2%	35 223	36 235
Muut toimintakulut	83 981	84 516	535	0,6%	86 979	89 479
TOIMINTAKATE	-1 204 705	-1 195 808	8 897	-0,7%	-1 183 595	-1 162 128
Valtion rahoitus	1 159 225	1 192 244	33 019	2,8%	1 270 883	1 311 498
Rahoitustuotot ja -kulut	-9 940	-12 118	-2 178	21,9%	-11 506	-10 851
Korkotuotot	0	0	0	0,0%		
Muut rahoitustuotot	860	300	-560	-64,8%	300	300
Korkokulut	10 800	12 418	1 618	13,7%	11 806	11 151
VUOSIKATE	-55 420	-15 682	39 738	84,4%	75 782	138 519
Poistot ja arvonalentumiset	38 950	34 708	-4 242	-10,9%	35 567	33 921
Satunnaiset tuotot ja kulut	0	0	0	0,0%		
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-94 370	-50 390	43 980	51,1%	40 215	104 598
Kumulatiivinen tilikauden ylijäämä (alijäämä)		-144 760			-104 545	0

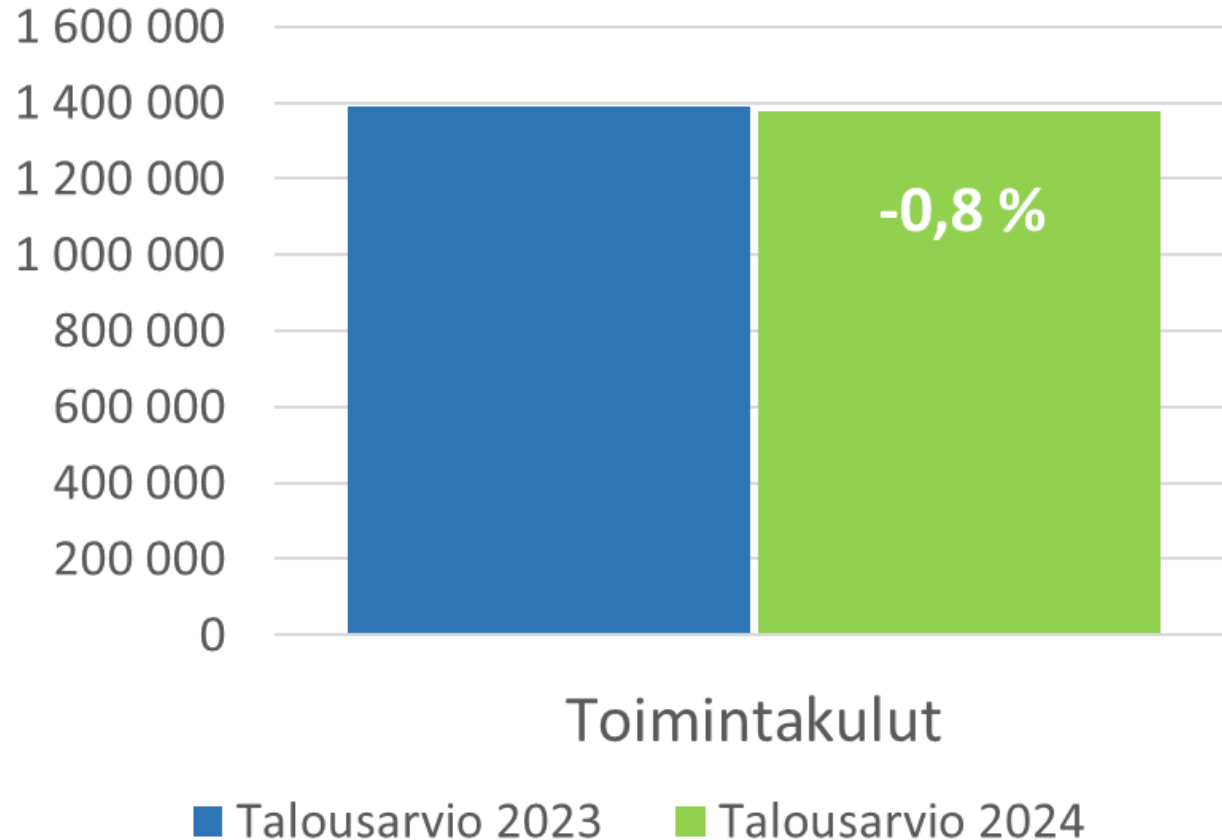
- Vuoden 2023 ja 2024 alijäämän kattaminen aiheuttaa noin 60 miljoonan euron vuosittaisen sopeuttamistarpeen suunnitelmavuosille 2025 – 2026.
- Vuosien 2025-2026 sopeutus on huomioitu laskennallisesti palvelujen ostoissa.
- Vuoden 2025 rahoituksen jälkikäteistarkastuksen summa koko maan tasolla 673 M€, joka on 8/2023 raportoitujen ennusteiden mukainen (vrt. tuoreimmat alijäämäennusteet yhteensä noin 1,1 Mrd €).

Valtion rahoituksen vaje ei korjaannu vielä 2024

- Vuoden 2023 rahoituksen vaje > 80 M€
- Koska rahoituksen tarkistus suhteessa 2023 todelliseen kustannustasoon tehdään vasta vuonna 2025, vastaava vaje on myös vuoden 2024 rahoituksessa
- Indeksikorotus vuodelle 2024 tehdään puutteelliseen rahoitukseen, joten vaikutus vielä suurempi

Sopeuttamistoimilla vaikutetaan menojen tasoon

- Esitetyillä toimenpiteillä ja niiden vaikutuksilla hyvinvointialueen tulos vuonna 2024 on noin -50 M€

Investoinnit

Investointisuunnitelma (1000 €)	2024	2025	2026	2027	2028	2024 - 2028	2024 - 2027	2025 - 2028
						YHTEENSÄ	YHTEENSÄ	YHTEENSÄ
Pysyvät vastaavat, sitomusvuosittain	21 045	15 713	6 712	7 334	6 823	57 627	50 804	36 582
Rakennukset	500	9 500	700	600	200	11 500	11 300	11 000
Laite- ja kalustohankinnat	2 507	2 573	2 250	2 386	2 459	12 175	9 716	9 668
ICT ja muut aineettomat hyödykkeet	18 038	3 640	3 762	4 348	4 164	33 952	29 788	15 914
Muut investoinnit	-	-	-	-	-	-	-	-
Laajakantoiset investoinnit	-	-	-	-	-	-	-	-
Pysyvät vastaavat, toteutusvuosittain	22 723	15 933	6 712	7 334	6 823	59 525	52 702	36 802
Rakennukset	800	9 200	700	600	200	11 500	11 300	10 700
Laite- ja kalustohankinnat	2 507	2 273	2 250	2 386	2 459	11 875	9 416	9 368
ICT ja muut aineettomat hyödykkeet	19 416	4 460	3 762	4 348	4 164	36 150	31 986	16 734
Muut investoinnit	-	-	-	-	-	-	-	-
Laajakantoiset investoinnit	-	-	-	-	-	-	-	-
Investointeja vastaavat sopimukset	32 515	23 190	11 816	14 824	2 196	84 541	82 345	52 026
Rakennukset	12 904	14 760	-	5 400	-	33 064	33 064	20 160
Laite- ja kalustohankinnat	5 111	8 430	7 016	9 424	2 196	32 177	29 981	27 066
ICT ja muut aineettomat hyödykkeet	14 500	-	4 800	-	-	19 300	19 300	4 800
Muut investoinnit	-	-	-	-	-	-	-	-
Vuotuinen vuokravastuiden muutos	-	-	-	-	-	-	-	-
Omaisuuksien luovutukset	-	13 771	-	-	-	13 771	13 771	13 771
Rakennukset	-	13 771	-	-	-	13 771	13 771	13 771
Laite- ja kalustohankinnat	-	-	-	-	-	-	-	-
ICT ja muut aineettomat hyödykkeet	-	-	-	-	-	-	-	-
Muut investoinnit	-	-	-	-	-	-	-	-
Investoinnit/sitoumukset yhteensä	53 560	38 903	18 528	22 158	9 019	142 168	133 149	88 608
Investointituet *)	7 463	860	-	-	-	8 323	8 323	860
Tarve lainanottovaltuudelle	46 097							

Hakemus lainanottovaltuuden muuttamisesta

- Vuonna 2024 tulorahoituksella ei pystytä kattamaan investointimenoja ja tästä syystä on käynnistetty prosessi hyvinvointialueen lainanottovaltuuden korottamiseksi aluehallituksen 3.10.2023 päätöksen mukaisesti.

Toimialojen katsaukset

Konsernipalvelujen toimiala

- Hyvinvointialueen ensimmäinen toimintavuosi on ollut konsernipalveluiden toimialalla **hallinnon ja talouden haltuun ottoa**. Hyvinvointialueuudistuksen laajuus ja syvyys on osin yllättänyt.
- Toimialoittain tarkasteltuna **muutos on ollut suurin** juuri konsernipalveluiden toimialalla, johon on koottu hyvinvointialueen hallinto ja tukipalvelut. Hyvinvointialue on uusi hallinnon taso ja vanhoista erilaisista hallintomalleista ei ole voitu monistaa hyvinvointialueen tapaa toimia.
- Osana hyvinvointialueen talousarviota konsernipalveluiden toimialalla on valmisteltu realistisia ja toteutuskelpoisia **tuottavuus- ja sopeutustoimenpiteitä yhteensä noin 9,0 M€**, joka on 3-4 % konsernipalveluiden talouden loppusummassa. Nämä toimenpiteet toteuttamalla konsernipalveluiden toimintakulut ovat ensi vuonna matalammalla tasolla kuin kuluvana vuonna.
- **Sopeutustoimenpiteet ovat pääosin toimintatapojen muutoksia, päällekkäisyyksien purkua, tuottavuustoimia ja rakenteellisia uudistuksia**, mutta osin myös juustohöylää. Sopeutustoimenpiteet näkyvät osin ulkoisille asiakkaille, mutta valtaosa toimista ovat hallinnon sisäisiä.
- Samalla konsernipalveluiden toimialan budjettipohja on korjattu. Kuluvan vuoden talousarvio perustui vielä kunnilta saatuihin tietoihin.
- Talouden seuranta ja sisäistä kustannuslaskentaa kehitetään yksikkökustannuksien laskemiseksi ja edullisuusvertailujen tekemiseksi.

Nostoja konsernipalveluiden sopeutustoimenpiteistä

- Konsernipalveluiden **johtamisjärjestelmää ja organisaatorakennetta** uudistetaan kuluvan vuoden kokemukset huomioiden. Suunnitelluista toimenpiteistä seuraa henkilöstövähennyksiä, palvelussuhteen ehtojen muutoksia ja johtamisjärjestelmän tiivistämistä.
- **Kotiin toimitettavien aterioiden** toimintamalli yhdenmukaistetaan. Jatkossa kotiin vietävät ateriat valmistetaan tuotantokeittiössä, jäähdytetään, pakataan ja toimitetaan asiakkaalle jäähdytettyinä 1-3 kertaa viikossa.
- Siirytään **yhteen keskusvarastoon ja tavaravirtojen runkoreitistö** uudistetaan. Samalla Viitasaaren, Saarijärven, Äänekosken ja Kyllön varastoista luovutaan.
- **Tietohallinnon Inhouse-yhtiöiden toimintoja uudelleen järjestellään.** Yhteistyö Una Oy:n kanssa päätetään aikaisempien päätöksiä mukaisesti ja asteittainen irtautuminen Istekki Oy:n palvelutuotannosta käynnistetään. Istekki Oy tuottaa hyvinvointialueen perustietotekniikkapalvelut.
- **Perustetaan keskitetty varahenkilöstö HR-palveluihin.** Hyvinvointialueen laajuisella varahenkilöstöjärjestelmällä tuetaan lähiesihenkilötyötä ja vähennetään sijaiskustannuksia, erilliskorvauksia ja vuokratyövoiman käyttöä.
- **Järjestöavustuksia** pienennetään 0,1 M€ vuoden 2023 tasoon verrattuna. Avustuksien yhteismäärä on leikkauksen jälkeen noin 0,8 M€.
- Tarkempi kuvaus tuottavuus- ja sopeutustoimenpiteistä on talousarviokirjassa.

Talousarviossa 2024 suunniteltujen toimenpiteiden henkilöstövaikutukset konsernipalveluissa

- 3 Palvelujohtajien tehtävien lakkauttamista
 - 3 Päällikkötehtävien lakkauttamista
 - Irtisanomisuhan alaisia 10 HTV
 - Määräaikaisten palvelusuhteiden päättäminen ja eläköitymisen hyödyntäminen 20-25 HTV
 - Irtisanomisperusteisia toimipisteen muutoksia noin 70 HTV
 - Sijaiskustannusten vähentäminen 0,3 M€
-
- Talousarvioon liittyvien YT-neuvottelujen henkilöstövaikutukset kohdistuvat erityisesti konsernipalvelujen toimialaan. Neuvottelujen lopputulos on tarkoitus käsitellä aluehallituksen kokouksessa 22.11., jolloin aluehallitus antaa talousarvioesityksensä.

Sosiaali- ja terveystalouden toimiala

- Hyvinvointialueen ensimmäinen toimintavuosi on ollut sosiaali- ja terveystalouden toimialalla **pirstaleisen sote-palvelutuotannon haltuunottoa**. Vuosi on ollut muutosjohtamista yhteen organisaatioon sekä henkilöstön että asiakas- ja potilastyön näkökulmasta.
- Vuoden alussa voimaan tulleet **yhteneväiset palveluiden myöntämisen perusteet** koko hyvinvointialueella ovat yhdenmukaistaneet palveluiden saatavuutta.
- Sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön **palkkoihin liittyvä harmonisointi ja palkankorotukset** ovat haastaneet sote-palvelutuotannon henkilöstömenojen toteutumista arvioidun mukaisesti. Myös **henkilöstön saatavuudesta** johtuvat erilaiset tavat hankkia henkilöstöä ovat vaikuttaneet merkittävästi kustannuksiin.
- Myös alueen **väestön ikääntyminen, mielenterveys- ja päihdepalveluiden sekä muu palvelutarpeen kasvu** ovat lisänneet sosiaali- ja terveydenhuollon menoja, kuten myös merkittävä kustannusten kasvu, joka näkyy etenkin ostetun palvelun kustannuksissa.
- Vuoden 2024 talousarvion valmistelu on ollut haastavaa talouden toteutumisen heikon ennustettavuuden ja hallinnan vuoksi, toisaalta uudistuksen potentiaalia ei vielä ole pystytty kustannusten osalta saavuttamaan, sillä pirstaleisen sote-kentän yhtenäistäminen etenkin asiakas- ja potilastyön näkökulmasta on vielä saavuttamatta ja integraatiotyö jatkuu.
- Osana hyvinvointialueen talousarviota sosiaali- ja terveystalouden toimialalla on valmisteltu realistisia ja toteutuskelpoisia **tuottavuus- ja sopeutustoimenpiteitä yhteensä noin 33 M€**, joka on noin 3 % sosiaali- ja terveystalouden talouden 2023 toteumaennusteesta käyttömenojen osalta. Nämä toimenpiteet toteuttamalla sosiaali- ja terveystaloudet toimintamenot (1051M€) vuonna 2024 ovat n. 20M€ pienemmät kuin vuoden 2023 talouden toteumaennuste (1071M€) on.

Sosiaali- ja terveystalouden sopeutustoimenpiteitä 2024 talousarviossa

- Sosiaali- ja terveystalouden tuottavuusohjelman mukaiset toimenpiteet ovat pääasiassa **palvelutuotannon uudelleen järjestelyjä ja yhdenmukaistamista ja digitaalisten palveluiden laajentamista**. Toimenpiteisiin kuuluu myös **ikäntyneiden palveluiden palvelurakenteen tarkastelua**, jossa laitoshoitopaikkojen vähentäminen jatkuu, **yhteisöllisen asumisen mallin** käyttöön otto ja **kuntouttavaan ja toimintakykyä tukevan toimintamallin** vahvistamista esimerkiksi perustamalla kuntoutus- ja arviointiyksikkö (lyhytaikaiseen intensiiviseen kuntoutumista ja toipumista tukevaan toimintaan). Tällä tuetaan kotona asumista ja vältetään ns. turhia osastovuorokausia.
- Muita säästötoimenpiteitä on mm. erilaiset toimintatapamuutokset, palveluiden monikanavaistaminen, digi- ja etäpalveluiden vakiinnuttamista ja skaalausta, yhdenmukaisten hankintakäytäntöjen ja sopimusten yhtenäistäminen, resurssiviisas toiminta mm. aineiden ja hoitotarvikkeiden osalta, oman palvelutuotannon vahvistaminen ja palvelurakenteeseen vaikuttaminen esim. lastensuojelussa, tukipalveluiden prosessien tehostaminen ja yhdenmukaistaminen. Yhden sote-organisaation potentiaali kustannusvaikuttavien hoito- ja palveluketjujen osalta. Myös organisaatorakennetta tullaan tarkastelemaan integraation vahvistamiseksi ja johtamisjärjestelmän tarkoituksenmukaistamiseksi.

****Toimenpiteissä ei ole omaishoidontuen tai ikäntyneiden kuntouttavan päivätoiminnan määrärahan leikkausta tai poistamista.**

Pelastustoimen toimiala

- Pelastustoimen toimiala, Keski-Suomen pelastuslaitos, jatkoi toimintaansa koko Keski-Suomea palvelevana pelastuslaitoksena hyvinvointialueen aloittaessa palvelutuotantonsa 1.1.2023 alkaen.
- Pelastustoimen palveluissa **turvallinen siirtymä toteutui** hyvinvointialueen ottaessa järjestämis- ja palvelutuotantovastuun pelastustoimen lakisääteisistä tehtävistä. Pelastuslaitoksen **toiminnassa ei ole ensimmäisen hyvinvointialueen toimintavuoden aikana tapahtunut merkittäviä poikkeamia. Henkilöstön saatavuus** on merkittävässä roolissa toimialan palvelutuotantokyvyn tulevaisuutta tarkasteltaessa. Toimintaan tarvitaan lisää niin päätoimista kuin sopimushenkilöstöä säädetyn palvelu- ja suorituskvyn ylläpitämiseksi.
- Keski-Suomen pelastustoimen **palveluissa on riskianalyysiin, alueen uhkiin ja riskeihin perustuen, tarve kehittää suunnitelmallisesti palvelutuotantoa maakunnan alueella.** Kiireellisen pelastustoiminnan valmiuden ja säädettyjen toimintavalmiusaikavelvoitteiden saavuttamiseksi palveluita kehitetään suunnitelmallisesti. Toimenpiteet lisäävät maltillisesti pelastustoimen kustannuksia tulevina vuosina.
- Pelastuslaitoksen **tuottavuutta parannetaan palveluita ja asiakaspalvelua tehostamalla erityisesti lakisääteisessä pelastusviranomaisen onnettomuuksien ehkäisytyössä, ohjauksen, neuvonnan, valvontatyön ja turvallisuusviestinnän keinoin.** Talouden sopeuttamistoimenpiteiden tavoitteena ovat realistiset rakenteelliset muutokset, joilla hillitään kustannusten kasvua.
- Vuoden 2024 talousarvion laadinnassa lähtökohtina ovat lakisääteisten palveluiden suorituskvyn turvaaminen, suunnitelmalliset palvelujen kehittämistoimenpiteet sekä talouden sopeuttamistoimenpiteet päätettävän talousarvioraamin mukaisesti.

Pelastustoimen palveluiden sopeuttamistoimenpiteet

- Vuoden 2024 tuottavuus- ja sopeuttamistoimenpiteillä tavoitteena on suunnitelmallisesti **hillitä pelastuslaitoksen kokonaiskustannusten kasvua** palvelutuotannon kehittämistoimenpiteistä aiheutuvien kasvavien kulujen kompensoimiseksi.
- Palvelutasopäätöksen mukaisia kehittämistoimenpiteiden henkilöstökustannusvaikutuksia toimintavuodelle pienennetään **suunnitelmallisella rekrytoinnilla sekä hankintoja ja investointeja karsimalla**. Toimenpiteillä siirretään kustannuksia toimintavuodelta 2024 yhteensä 1,0 M€.
- Rakenteellinen organisaation uudistaminen ja sopeuttamistoimenpiteet aloitetaan heti vuoden 2024 alusta. **Hallinto- ja päällystötehtävät sekä johtamisjärjestelmä tarkastellaan tarkoituksenmukaiseksi**. Käyttötalouden hankintoja leikataan. Suunnitelluilla muutoksilla tavoitteena on saada käyttötalouteen **-1,4 M€ vaikutukset vuoden 2024 aikana**.
- Toimenpiteinä on suunniteltu käytettävän ensisijaisesti eläköitymisestä ja muusta poistumasta johtuvien vapautuvien virkojen uudelleen organisointia sekä mahdollisia tehtäväkuvien muutoksia. **Suoraan palvelutuotannon asiakasrajapintaan ei ole suunniteltu sopeuttamistoimenpiteitä**.

Toiminta- ja taloussuunnitelman kokonaisuus

Toiminta- ja taloussuunnitelma sisältää

- **Yleisosan**, jossa kuvataan hyvinvointialuetasoisesti toimintaympäristön tilannetta ja hyvinvointialueen suunniteltua toimintaa
- **Käyttötalousosan**, jossa kuvataan tarkemmin talousarvion määrärahat sekä toimiala-, vastuualue- ja palvelualuekohtaiset toimintasuunnitelmat
- **Talouden tasapainottamisohjelman**, joka sisältää tuottavuusohjelman yksilöidyt toimenpiteet sekä muut talouden sopeuttamistoimenpiteet vaikutuksineen
 - Erillinen yhteenveto vuoden 2024 toimenpiteistä talousarvioasiakirjan lopussa, lisäksi laajempi kuvaus toimenpiteistä vaikutuksineen kunkin vastuualueen suunnitelmatekstissä
- **Tuloslaskelmaosan ja rahoitusosan**, jotka sisältävät hyvinvointialuetasoiset talouden laskelmat
- **Investointiosan**, joka sisältää suunnitelman hyvinvointialueen omaan taseeseen tehtävistä investoinneista
- Suunnitelma sisältää myös talousarvion sitovat toiminnalliset tavoitteet ja niitä kuvaavat mittarit, jotka on asetettu strategisten tavoitteiden mukaisesti. Tavoitteet kuvataan hyvinvointialuetasoisesti yleisosassa ja tarkemmin toimiala-, vastuualue- ja palvelualueetasoisesti käyttötalousosassa.

Talousarvion käsittely päätöksenteossa

Talousarvion käsittelyn eteneminen

Aluevaltuusto käy
lähetekeskustelun talousarviosta
14.11.2023.

Lautakunnat voivat ottaa kantaa
hyvinvointialuejohtajan
talousarvioesitykseen.
Talousarvioesityksen käsittely
lautakunnissa 15.11.2023.

Aluehallitus käsittelee
hyvinvointialueen
talousarvioesitystä 21.-22.11.2023
talousarvioseminaarissa ja antaa
oman esityksensä aluevaltuustolle
22.11.2023.
Käynnissä olevien
yhteistoimintaneuvottelujen
loputulos käsitellään 22.11.2023.

Aluevaltuusto käsittelee
talousarvion 5.12.2023.

Aluehallitus
vahvistaa
käyttösuunnitelmat.

Kiitos

www.hyvaks.fi
#hyvaks #hyväarkikaikille